

Utrinki z ribnika Vrbje z zaledjem

Zloženka je delo Razvojne agencije Savinja in partnerjev: Inštituta za geografijo in regionalne raziskave, Univerza Karl Franzens Gradec, Občine Žalec, Zavoda RS za varstvo narave, Društva varuhov okolja Radoživ Žalec, Celjskega gozdarskega društva, Zavoda za kulturo, šport in turizem Žalec. Njegova vsebina v nobenem pogledu ne odraža stališča EU.

- LEGENDA**
- učna pot
 - možen dostop
 - informativna točka
 - parkirišče
 - opazovalnica za ptice
 - INFO objekt
 - območje Natura 2000

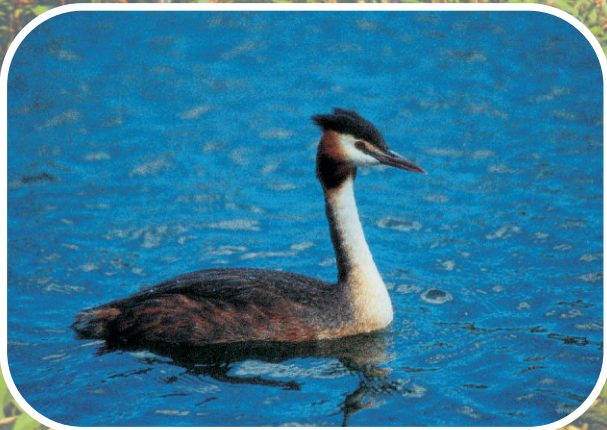
- habitati**
- ribnik
 - potoki in reke
 - prodišča
 - trstišče
 - obrežna vegetacija

- ostanki nižinskih gozdov
- grmišča in mejice
- ekstenzivno obdelane površine
- intenzivno obdelane površine
- ceste in poti
- naselje

Program PHARE
čezmejno sodelovanje Slovenija/Avstrija 2003
Čezmejno ohranjanje biotske raznovrstnosti
in trajnostni razvoj
"Ekološko-turistična obogatitev ribnika Vrbje"

EKOLOŠKA UČNA POT VRBJE

TURISTIČNI INFORMACIJSKI CENTER
Šlandrov trg 25, 3310 Žalec
Telefon: 03 710 04 34, faks: 03 712 12 62
E-pošta: zkst.tic@siol.net
www.zavod-kstz.si

Tajništvo programa

REGIONALNI CENTER ZA OKOLJE
za srednjo in vzhodno Evropo

Projekt je sofinanciran s strani EU

Ekološka učna pot Vrbje 1, 7, 10 *

Območje med Savinjo in Strugo, južno od naselja Vrbje, je zaradi poplavnega območja v preteklosti ušlo urbanizaciji in intenzivnemu kmetijstvu. Tod so se ohranili zanimivi življenjski prostori, kot so na primer ostanki poplavnega gozda, mejice s travniki, reka s prodišči ter novo nastali ribnik. Večina omenjenih habitatov je v dolini redka ali pa jih sploh več ni. Prav zaradi tega je območje izredno zanimivo za rastlinstvo in živalstvo. V ribniku poteka toplovodno ribogojstvo. Ribnik je izredno pomemben kot prebivališče številnim redkim in ogroženim živalim. Med živalmi si posebno pozornost zaslužijo predvsem ptice, dvoživke in kačji pastirji. Učna pot, ki je dolga približno 3 km je označena in prehodna v vseh letnih časih ter je primerna za vse starostne skupine. Ob ribniku je v okviru projekta PHARE v letu 2006 zgrajeno informacijsko središče in opazovalnica.

Mejice in travniki 2

Za območje so značilni travniki prepredeni s pasovi drevja in grmovja, ki jih imenujemo mejice. Poleg velike estetske krajinske funkcije, ki jo imajo mejice v kulturni krajini, je izredno pomembna tudi njihova ekološka vloga. Tukaj najdejo zatočišče številne živalske pa tudi rastlinske vrste, ki bi brez mejic težko preživele. Mejice dajejo človeku tudi les ter številne plodove. Kot celotno območje naj bi tudi travniki zopet postali ekstenzivni, kar pomeni da jih ne bi gnojili, prva košnja pa bi bila šele v poletnem času. Od tod se nam odpira lep pogled na okoliške hribe, od desne proti levi si sledijo Kotečnik, Gozdnik, Kamnik in nekoliko bolj v ozadju, najvišja Mrzlica.

Ostaneke poplavnega gozda 3

Poplavni gozd, ki je pred nami, je le ostaneke nekoč razširjenih gozdov ob reki Savinji. Gozdov ob Savinji je iz leta v leto manj; izginjajo zaradi urbanizacije in kmetijstva. V obstoječem ostanku se nahajajo številne drevesne in grmovne vrste (npr. črna jelša *Alnus glutinosa*, beli gaber *Carpinus betulus*, čremsa *Prunus padus*, enovrtani glog *Monogyna*, *Crataegus monogyna*, rdeči dren *Cornus sanguinea*, navadna kalina *Ligustrum vulgare*,...). Prisotna je tudi bujna zeliščna plast, ki prispeva k vrstni pestrosti. Zanimiv je čemaž z belimi cvetovi, ki zacveti spomladi. Gozdiček je pomemben življenjski prostor za živali.

Ribnik Vrbje 4

Ribnik meri 13,5 ha in je nastal na nekdanjih kopih gramoza in odlagalšču odpadkov. Ribnik je plitev kar je sicer značilno za vse ribnike. V ribniku poteka vzreja toplovodnih vrst rib, npr. krapa. Za živalstvo so izredno pomembne plitvine ter zaraščeni predeli. Med vegetacijo prevladujeta predvsem rogoza, širokolistni *Typha latifolia* in ozkolistni *T. angustifolia*. Od ostalih rastlin so v vodi pogosti dristavci (rastejo kar tri vrste) in klasasti rmanec *Myriophyllum spicatum*.

V spomladanskem času je ribnik vključno z manjšimi bazeni na zahodni strani, pomembno mrestišče za dvoživke, predvsem sekuljo *Rana temporaria*, navadno krastačo *Bufo bufo* in zeleno rego *Hyla arborea*. Za ptice je ribnik pomemben v vseh letnih časih. Ob ribniku lahko vidimo tudi kači: belouško *Natrix natrix* in kobranko *Natrix tessellata*. Obe sta nestrupeni, hranita pa se predvsem v in ob vodi z ribami in žabami.

V času spomladanskih in jesenskih selitev se na ribniku ustavijo številne ptice, ki si tukaj poiščejo hrano in odpočijejo. Veliko vrst tod tudi gnezdi, v kolikor pa ribnik pozimi ne zamrzne, jih na ribniku veliko tudi prezimi. Med jesenskimi in zimskimi gosti zagotovo največjo pozornost vzbujata labod grbec *Cygnus olor*, naša največja ptica. Na ribniku in bližnji okolici je bilo opazovanih že 130 vrst ptic.

Reka, bregovi in prodišča 5

Reka Savinja je bila regulirana že pred več kot sto leti. Kljub temu in kasnejšim številnim dodatnim regulacijam in posegom v strugo (npr. odvoz gramoza, utrjevanje brežin) je Savinja tod še ohranila del prvotnega toka. Vidimo lahko še erodirano steno, ki je nujno potrebna, če želimo ohraniti vodomca *Alcedo atthis*, enega naših najbolj pisanih ptičev. Velik pomen imajo tudi prodišča, ki nastanejo tako, da reka erodirani material odlaga na notranji strani zavoja reke. Tod živijo številne nižje razvite živali, ki imajo pomembno funkcijo pri samočiščevanju voda. Med pticami sta na prodišče življenjsko navezana mali martinec *Actitis hypoleucos* ter mali deževnik *Charadrius dubius*.

Natura 2000

Natura 2000 je evropsko omrežje ekološko pomembnih območij narave, namenjeno ohranjanju evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. Združuje in povezuje posebna območja varstva opredeljena na podlagi Direktive o pticah, ter posebna varstvena območja opredeljena na podlagi Direktive o habitatih. Osnovni cilj Nature 2000 je ohranjanje ugodnega stanja evropsko ogroženih vrst in habitatov, kar je mogoče doseči s trajnostnim razvojem območij. Območje Savinja pri Žalcu sodi z dobrimi 51 ha med manjša območja Natura 2000 v Sloveniji. Opredeljeno je bilo zaradi ohranjanja ugodnega stanja dveh vrst rib - pohre *Barbus meridionalis* in sulca *Hucho hucho* ter habitatnega tipa »Alpske reke in lesnata vegetacija z vrbami in nemškim strojevcom *Myricaria germanica* vzdolž njenih bregov«.

Vodne ptice 6

Med vsemi živalmi na ribniku najbolj izstopajo ptice. Videli jih bomo ob vsakem obisku, vsak obisk ribnika pa bo doživelje zase. Najpogostejše vrste, ki na ribniku gnezdiijo so čopasti ponirek *Podiceps cristatus*, mali ponirek *Tachybaptus ruficollis*, črna liska *Fulica atra* in zelenonoga tukulica *Gallinula chloropus*. Med veliko redkejših vrst, ki vsaj občasno gnezdiijo na ribniku, pa sodijo črnogri ponirek *Podiceps nigricollis*, mala bobnarica *Ixobrychus minutus*, raca reglja *Anas querquedula*, mala tukulica *Porzana parva*, rakar *Acrocephalus arundinaceus*. V času spomladanskih in jesenskih selitev je ribnik še bolj živ. Tod se ustavijo različne čaplje, race, galebi, martinci in čigre. V pozno jesenskem obdobju in pozimi je daleč najpogostejša vrsta črna liska, zbere se jih lahko tudi preko 700.

Kmetijstvo in ribogojstvo 8

Za celotno Savinjsko dolino je značilen hmelj - zeleno zlato, katerega gojenje v dolini sega že več kot sto let v preteklost. Tudi na območju učne poti so prisotni nasadi hmelja. Hmelj je večletna rastlina, ki se s podzemnimi deli, iz katerih vsako leto poženejo novi poganjki, v nasadih ohranja iz leta v leto.

V ribniku poteka vzreja toplovodnih vrst rib, to so predvsem ribe iz družine krapovcev, npr. krap *Cyprinus carpio*. Krapovci so vsejedi in so za količino kisika v vodi manj zahtevni kot recimo salmonidi (npr. postrvi). Ribnik je urejen tako, da ima urejen dotok in iztok preko jaška. Z iztočnim jaškom se v ribniku uravnava gladina vode in vrši izpust vode. Izlov rib poteka v jesenskem času. Voda v ribniku je plitva, da se hitreje segreje, optimalna temperatura za krapovce je namreč med 20 in 25 st.C. Ribe se v ribniku dodatno krmijo.

Žage in mlini 9

V Spodnji Savinjski dolini je bilo v preteklosti večje število žag in mlinov, predvsem o slednjih najdemo zapise tudi v urbarjih. Dobršen del mlinov in žag je bil postavljen ob tako imenovanih umetnih strugah, ki so le sinonim za mlinščico. Te so bile napeljene s ciljem, da se poveča padec vode. Na levem bregu Savinje pri Podvinskem jezcu je začetek struge ob kateri stojimo in jo imenujemo Podvinska Struga. V Savinjo se zopet izliva pred čistilno napravo v Kasazah, v celoti pa je dolga okrog 14 km.

V Vrbju na Strugi, pod nekdanjim samostanom »Usmiljenih bratov« je sprva deloval mlin, kasneje pa še žaga in manjša elektrarna - Vrbenka, ki je delovala do leta 1947. Danes je ponovno aktivna. Nekoliko nizvodno, tik ob začetku poti se je nahajal še en mlin - Štravsov mlin, ki je kasneje bil preurejen v žago, danes pa je tudi ta opuščena.

* Učne točke so označene na karti od 1 do 10